
Yajnikyupanishad

యాజ్ఞికుపనిషత్

Document Information

Text title : krishna-yajurvede taittiriya-aranyake yajnikyupanishad

File name : yajniki.itx

Category : upanishhat, svara

Location : doc_upanishhat

Transliterated by : Sunder Hattangadi

Proofread by : Wim en Esther (wkl-evdk at knoware.nl) in addition by Sunder Wim has added commentary/vivaraNaM in a separate file.

Description-comments : krishna-yajurvede taittiriya-aranyake

Latest update : April 5, 2004

Send corrections to : sanskrit@cheerful.com

This text is prepared by volunteers and is to be used for personal study and research. The file is not to be copied or reposted without permission, for promotion of any website or individuals or for commercial purpose.

Please help to maintain respect for volunteer spirit.

Please note that proofreading is done using Devanagari version and other language/scripts are generated using **sanscript**.

November 22, 2022

sanskritdocuments.org

యాజ్ఞిక్యుపనిషత్

అమృతస్య పారే భువనస్య మధ్యే
నాకస్య పృష్ఠే మహతో మహీయాన్ ।
శుక్రేణ జ్యోతీఃషి సమనుప్రవిష్టః
ప్రజాపతిశ్చరతి గర్భే అంతః ॥ 1.1
యస్మిన్నిదః సం చ వి చైతి సర్వం
యస్మిన్ దేవా అధివిశ్వే నిషేదుః ।
తదేవ భూతం తదు భవ్యమా ఇదం
తదక్షరే పరమే వ్యోమన్ ॥ 1.2
యేనావృతం ఖం చ దివం మహీ చ
యేనాదిత్యస్తపతి తేజసా బ్రాజసా చ ।
యమస్తః సముద్రే కవయో వయన్తి
యదక్షరే పరమే ప్రజాః ॥ 1.3
యతః ప్రసూతా జగతః ప్రసూతీ
తోయేన జీవాన్ వ్యచసర్జ భూమ్యామ్ ।
యదోషధీభిః పురుషాన్ పశూః శ్చ
వివేశ భూతాని చరాచరాణి ॥ 1.4
అతః పరం నాన్యదణీయసః హి
పరాత్పరం యన్మహతో మహాన్తమ్ ।
యదేకమవ్యక్తమనన్తరూపం
విశ్వం పురాణం తమసః పరస్తాత్ ॥ 1.5
తదేవర్తం తదు సత్యమాహుస్తదేవ
బ్రహ్మ పరమం కవినామ్ ।
ఇష్టాపూర్తం బహుధా జాతం జాయమానం
విశ్వం బిభర్తి భువనస్య నాభిః ॥ 1.6
తదేవాగ్నిస్తద్వాయుస్తత్సూర్యస్తదు చన్ద్రమాః ।
తదేవ శుక్రమమృతం తద్బ్రహ్మ తదాపః స ప్రజాపతిః ॥ 1.7

సర్వే నిమేషా జజ్ఞిరే విద్యుతః పురుషాదధి ।
 కలా ముహూర్తాః కాష్ఠాశ్చాహోరాత్రాశ్చ సర్వశః ॥
 అర్థమాసా మాసా ఋతవః సంవత్సరశ్చ కల్పంతామ్ ।
 స ఆపః ప్రదుధే ఉభే ఇమే అన్తరిక్షం చాపి సువః ॥ 1.8, 1.9
 నైనమూర్ధ్వం న తిర్యగ్చ్ఛం న మధ్యే పరిజగ్రభత్ ।
 న తస్యేశే కశ్చన తస్య నామ మహాద్యశః
 న సందృశే తిష్ఠతి రూపమస్య
 న చక్షుషా పశ్యతి కశ్చనైనమ్ ।
 హృదా మసీశా మనసాభిక్లప్తో
 య ఏనం విదురమృతాస్తే భవన్తి ॥ 1.10, 1.11 /1
 అద్భ్యుః సంభూతో హిరణ్యగర్భ ఇత్యష్టౌ ॥ 1.11 /2
 ఏష హి దేవః ప్రదిశోఽను సర్వాః
 పూర్వో హి జాతః స ఉ గర్భే అన్తః ।
 స విజాయమానః స జనిష్యమాణః
 ప్రత్యజ్ఞుఖాస్తిష్ఠతి విశ్వతోముఖః ॥
 విశ్వతశ్చక్షురుత విశ్వతో ముఖో
 విశ్వతో హస్త ఉత విశ్వతస్పాత్ ।
 సం బాహుభ్యాం నమతి సం పతత్రైర్ద్యావాప్రథివీ
 జనయన్ దేవ ఏకః ॥ 1.12, 1.13
 వేనస్తత్ప్రశ్యన్ విశ్వా భువనాని
 విద్వాన్ యత్ర విశ్వం భవత్యేకసీడమ్ ।
 యస్మిన్నిదృశం చ వి చైకృశ
 ఓతః ప్రోతశ్చ విభుః ప్రజాసు ॥
 ప్ర తద్వోచే అమృతం ను విద్వాన్
 గన్ధర్వో నామ నిహితం గుహాసు ।
 త్రీణి పదా నిహితా గుహాసు
 యస్తద్వేద సవితుః పితా సత్ ॥ 1.14, 1.15
 స నో బన్ధుర్జనితా స విధాతా ధామాని వేద భువనాని విశ్వా ।
 యత్ర దేవా అమృతమానశానాస్త్పతీయే ధామాన్యభ్యైరయన్త ॥
 పరి ద్యావాప్రథివీ యన్తి సద్యః పరి లోకాన్

పరి దిశః పరి సువః ।

ఋతస్య తన్తుం వితతం విచృత్య

తదపశ్యత్ తదభవత్ప్రజాసు ॥ 1.16, 1.17

పరీత్య లోకాన్ పరీత్య భూతాని

పరీత్య సర్వాః ప్రదిశో దిశశ్చ ।

ప్రజాపతిః ప్రథమజా ఋతస్యాత్మనాత్మానమభిసంబభూవ ॥ 1.18

సదసస్పతిమద్భుతం ప్రియమిన్ద్రస్య కామ్యమ్ ।

సనిం మేధామయాసిషమ్ ॥ 1.19

ఉద్ధీప్యస్వ జాతవేదోఽపఘ్నున్నిఋతిం మమ ।

పశూశ్చ మహ్యమమావహ జీవనం చ దిశో దిశ ॥ 1.20

మా నో హిశీజ్ఞాతవేదో గామశ్వం పురుషం జగత్ ।

అభిభదగ్న ఆగహి శ్రియా మా పరిపాతయ ॥ 1.21

పురుషస్య విద్యహే సహస్రాక్షస్య మహాదేవస్య ధీమహి ।

తన్నో రుద్రః ప్రచోదయాత్ ॥ 1.22

తత్పురుషాయ విద్యహే మహాదేవాయ ధీమహి ।

తన్నో రుద్రః ప్రచోదయాత్ 1.23

తత్పురుషాయ విద్యహే వక్రతుణ్డాయ ధీమహి ।

తన్నో దన్తిః ప్రచోదయాత్ 1.24

తత్పురుషాయ విద్యహే సువర్ణపక్షాయ ధీమహి ।

తన్నో గరుడః ప్రచోదయాత్ ॥

కాత్యాయనాయ విద్యహే కన్యాకుమారి ధీమహి ।

తన్నో దుర్గిః ప్రచోదయాత్ ॥ 1.33

నారాయణాయ విద్యహే వాసుదేవాయ ధీమహి ।

తన్నో విష్ణుః ప్రచోదయాత్ 1.29!

యశ్చన్దసామృషభో

విశ్వరూపశ్చన్దోభ్యశ్చన్దాశ్చ స్యావివేశ ।

సతాశ్చ శిక్యః ప్రోవాచోపనిషద్దినోఽజ్యేష్ఠ ఇన్ద్రియాయ

ఋషిభ్యో నమో

దేవేభ్యః స్వధా పితృభ్యో భూర్భువః సువరోమ్ ॥ 8.1

నమో బ్రహ్మణే ధారణం మే అస్త్యనిరాకరణం ధారయితా భూయాసం

కర్ణయోః శ్రుతం మా చ్యోధ్వం మమాముష్య ఓమ్ ॥ 9.1

ఋతం తపః సత్యం తపః శ్రుతం తపః శాస్త్రం తపో దానం తపో
యజ్ఞస్తపో భూర్భువః

సువర్బ్రహ్మైతదుపాన్వైవితత్తపః || 10

యథా వృక్షస్య సముష్పితస్య దూరాద్గంధో వాత్యేవం పుణ్యస్య
కర్మణో దూరాద్గంధో వాతి యథాసిధారాం కర్తేఽవహితమవక్రామే

యద్యువే యువే హవా విహ్వయిష్యామి కర్తం

పతిష్యామీత్యేవమమృతాదాత్మానం

జగుప్పేత్ | 11

అణోరణీయాన్మహతో మహీయానాత్మా గుహాయాం నిహితోఽస్య జన్తోః |

తమక్రతుం పశ్యతి వీతశోకో ధాతుః ప్రసాదాన్మహిమానమీశమ్ || 12.1

సప్త ప్రాణా ప్రభవన్తి తస్మాత్

సప్తార్చిషః సమిధః సప్త జిహ్వః |

సప్త ఇమే లోకా యేషు చరన్తి

ప్రాణా గుహాశయాన్నిహితాః సప్త సప్త || 12.2

అతః సముద్రా గిరయశ్చ సర్వేఽస్మాత్స్యన్దన్తే

సిన్ధవః సర్వరూపాః |

అతశ్చ విశ్వా ఓషధయో రసాశ్చ

యేనైష భూతస్త్రిప్తత్యన్తరాత్మా || 12.3

బ్రహ్మ దేవానాం పదవీః కపీనా-

మృషిర్విప్రాణాం మహిషో మృగాణామ్ |

శ్యేనో గృధ్రాణాం స్వధితిర్వనానాం

సోమః పవిత్రమత్యేతి రేభన్ || 12.4

అజామేకాం లోహితశుక్లకృష్ణాం

బహ్వీం ప్రజాం జనయన్తీ సరూపామ్ |

అజో హ్యేకో జషమాణోఽనుశేతే

జహాత్యేనాం భుక్తభోగామజోఽన్యః || 12.5

హం సః శుచిషద్వసురన్తరిక్షస-

ద్ధోతా వేదిషదతిథిర్దురోణసత్ |

నృషద్వరసదృతసద్యోమసదజ్ఞా

గోజా ఋతజా అద్రిజా ఋతం బృహత్ || 12.6

యమాజ్ఞాతా న పరా వైవ కించ-

నాస య ఆవివేశ భువనాని విశ్వా |

ప్రజాపతిః ప్రజయా సంవిదాన్-
 ఆస్త్రీణీ జ్యోతీఃషి సచతే స షోడశీ || 12.6Ka
 విధర్తారః హవామహే వసోః కువిద్వనాతి నః |
 సవితారం నృచక్షసమ్ || 12.6Ka
 అద్యానో దేవ సవితః ప్రజావత్సాపీః సౌభగమ్ |
 పరా దుఃష్వప్నియః సువ || 39.2
 విశ్వాని దేవ సవితర్ధరితాని పరాసువ |
 యద్భద్రం తన్మమ ఆసువ || 39.3
 మధు వాతా ఋతాయతే మధు క్షరన్తి సిన్ధవః |
 మాధ్వీర్నః సన్వోషధీః || 39.4
 మధు నక్తముతోషసి మధుమత్పార్థివః రజః |
 మధుద్యౌరస్తు నః పితా || 39.5
 మధుమాన్నో వనస్పతిర్మధుమాః అస్తు సూర్యః |
 మాధ్వీర్గావో భవన్తు నః || 39.6
 ఘృతం మిమిక్షిరే ఘృతమస్య యోని-
 ర్ఘృతే శ్రితో ఘృతమువస్య ధామ |
 అనుష్వధమావహ మాదయస్వ
 స్వాహాకృతం వృషభ వక్షి హవ్యమ్ || 12.7
 సముద్రాదూర్మిర్మధుమాః ఉదార-
 దుపాః శునా సమమృతత్వమానద్ |
 ఘృతస్య నామ గుహ్యం యదస్తి
 జిహ్వో దేవానామమృతస్య నాభిః || 12.8
 వయం నామ ప్రబ్రవామా ఘృతేనా-
 స్మిన్యజ్ఞే ధారయామా నమోభిః |
 ఉప బ్రహ్మ శృణవచ్చస్యమానం
 చతుఃశృణ్ణోఽవమీధ్గౌర ఏతత్ || 12.9
 చత్వారి శృణ్ణౌ త్రయో అస్య పాదా
 ద్వేశీరే సప్త హస్తాసో అస్య |
 త్రిధా బద్ధో వృషభో రోరపీతి
 మహో దేవో మర్త్యాః ఆవివేశ || 12.10
 త్రిధా హితం పణిభిర్గుహ్యమానం
 గవి దేవాసో ఘృతమన్వవిన్దన్ |

ఇన్ద్ర ఏకః సూర్య ఏకం జజాన
వేనాదేకః స్వధయా నిష్ఠతక్షుః || 12.11

యో దేవానాం ప్రథమం పురస్తా-
ద్విశ్వాధికో రుద్రో మహర్షిః |
హిరణ్యగర్భం పశ్యత జాయమానః
స నో దేవః శుభయాస్మృత్యా సంయునక్తు || 12.12

యస్మాత్పరం నాపరమస్తి కిఞ్చి-
ద్యస్మాన్నాణీయో న జ్యాయోఽస్తి కశ్చిత్ |
వృక్ష ఇవ స్తభో దివి తిష్ఠ-
త్యేకస్తేనేదం పూర్ణం పురుషేణ సర్వమ్ || 12.13

న కర్మణా న ప్రజయా
ధనేన త్యాగేనైకే అమృతత్వమానశుః |
పరేణ నాకం నిహితం గుహాయాం
బిభ్రాజతే యద్యతయో విశన్తి || 12.14

వేదాంతవిజ్ఞానవినిశ్చితార్థాః
సంన్యాసయోగాద్యతయః శుద్ధసత్త్వాః |
తే బ్రహ్మలోకే తు పరాంతకాలే
పరామృతాః పరిముచ్యన్తి సర్వే ||

దహ్రాం విపాపం వరవేశ్మభూత యత్పుణ్డరీకం
పురమధ్యసఃస్థమ్ |

తత్రాపి దహ్రాం గగనం విశోకమ్
తస్మిన్యదస్తస్తదుపాసితవ్యమ్ |
యో వేదాదౌ స్వరః ప్రోక్తో
వేదాన్తే చ ప్రతిష్ఠితః |
తస్య ప్రకృతిలీనస్య
యః పరః స మహేశ్వరః || 12.15, 16, 17

ఆదిత్యో వా ఏష ఏతన్మణ్డలం తపతి తత్ర తా ఋచస్తద్భవా
మణ్డలః
స ఋచాం లోకోఽథ య ఏష ఏతస్మిన్మణ్డలేఽర్చిర్దీప్యతే తాని
సామాని స
సామాన్ లోకోఽథ య ఏష ఏతస్మిన్మణ్డలేఽర్చిషి పురుషస్తాని

యజ్ఞః షి స యజషా మణ్డలః స యజషాం లోకః సైషా
త్రయ్యేవ

విద్యా తపతి య ఏషోఽన్తరాదిత్యే హిరణ్యయః పురుషః | 14

ఆదిత్యో వై తేజ ఓజో బలం యశశ్చక్షుః శ్రోత్రమాత్మా మనో

మన్యుర్మనుర్మృత్యుః

సత్యో మిత్రో వాయురాకాశః ప్రాణో లోకపాలః కః కిం కం

తతస్సత్యమన్నమమృతో

జీవో విశ్వః కతమః స్వయమ్ము బ్రహ్మైతదమృత ఏష పురుష ఏష

భూతానామధిపతిర్భ్రాహ్మణః సాయుజ్యః

సలోకతామాప్నోత్యేతాసామేవ

దేవతానాః సాయుజ్యః సార్జితాః

సమాసలోకతామాప్నోతి య ఏవంవేదేత్యుపనిషత్ | 15.1

ఘృణిః సూర్య ఆదిత్యోమర్చయన్తి తపః సత్యం మధు క్షరన్తి

తద్భ్రాహ్మ తదాప ఆపో జ్యోతి రసోఽమృతం బ్రహ్మ భూర్భువః

సువరోమ్ | 15.2

సర్వో వై రుద్రస్సన్తై రుద్రాయ నమోఽస్తు |

పురుషో వై రుద్రః సన్మహో నమో నమః |

విశ్వం భూతం భువనం చిత్రం బహుధా జాతం జాయమానం చ

యత్ |

సర్వో హ్యేష రుద్రస్సన్తై రుద్రాయ నమో అస్తు || 24

కర్తృద్రాయ ప్రచేతనో మీధుష్టమాయ తవ్యనే | వోచేమ

శంతమః హృదే |

సర్వో హ్యేష రుద్రస్సన్తై రుద్రాయ నమో అస్తు || 25

నమో హిరణ్యబాహవే హిరణ్యపతయేఽమ్బికాపతయ ఉమాపతయే

పశుపతయే నమో నమః || 22

ప్రాణానాం గ్రన్థిరసి రుద్రో మా విశాన్తక-

స్తేనాన్నేనాప్యాయస్వ || 74, internet version splits after vishAntakaH

అఙ్గుష్ఠమాత్రః పురుషోఽఙ్గుష్ఠం చ సమాశ్రితః |

ఈశః సర్వస్య జగతః ప్రభుః ప్రీణాతు విశ్వభుక్ || 71

మేధా దేవీ జషమాణా న ఆగాద్విశ్వాచీ భద్రా

సుమనస్యమానా |

త్వయా జష్టా జషమాణా దురుక్తాన్ప్రహద్యదేమ విదధే సువీరాః || 41.1

త్వయా జప్త ఋషిర్భవతి దేవి
త్వయా బ్రహ్మగతశ్చిరుత త్వయా ।
త్వయా జప్తశ్చిత్రం విన్దతే వసు
సా నో జపస్వ ద్రవిణేన మేధే ॥ 41.2

మేధాం మ ఇన్ద్రో దదాతు మేధాం దేవీ సరస్వతీ ।
మేధాం మే అశ్వినావుభావాధత్తాం పుష్కరస్రజా 42.1, internet version has puShkarasrajau
।

అపరాసు యా మేధా గన్ధర్వేషు చ యన్మనః ।
దైవీ మేధా సరస్వతీ స మాం మేధా
సురభిర్జుషతామ్ ॥ 42.2

ఆ మాం మేధా సురభిర్విశ్వరూపా హిరణ్యవర్ణా జగతీ జగమ్యా ।
ఊర్జస్వతీ పయసా పిన్వమానా సా మాం మేధా సుప్రతీకా
జుషతామ్ ॥ 43

సద్యోజాతం ప్రపద్యామి సద్యోజాతాయ వై నమః ।
భవే భవే నాతిభవే భవస్వ మామ్ । భవోద్భవాయ నమః ॥ 17
వామదేవాయ నమో జ్యేష్ఠాయ నమః రుద్రాయ
నమః కాలాయ నమః కలవికరణాయ నమో బలవికరణాయ నమో
బలప్రమథాయ నమః సర్వభూతదమనాయ నమో
మనోన్మనాయ నమః ॥ 18

అఘోరభ్యోఽథ ఘోరభ్యో ఘోరఘోరతరేభ్యః సర్వతః శర్వ
సర్వేభ్యో నమస్తే అస్తు రుద్రరూపేభ్యః ॥ 19
తత్పురుషాయ విద్మహే మహాదేవాయ ధీమహి । తన్నో రుద్రః
ప్రచోదయాత్ ॥ 20

ఈశానః సర్వవిద్యానామీశ్వరః సర్వభూతానాం
బ్రహ్మధిపతిర్బ్రహ్మణోఽధిపతిర్బ్రహ్మో శివో మే అస్తు సదా శివోమ్ 21
బ్రహ్మమేతు మామ్ । మధుమేతు మామ్ । బ్రహ్మమేవ మధుమేతు మామ్ ।
యాస్తే సోమ ప్రజా వత్సోఽభి సో అహమ్ । దుఃష్వప్నహన్
దురుష్షహ ।

యాస్తే సోమ ప్రాణాః స్తాం జహోమి ।
త్రిసుపర్ణమయాచితం బ్రాహ్మణాయ దద్యాత్ । బ్రహ్మహత్యాం వా
ఏతే ఘ్నన్తి । యే బ్రాహ్మణాస్త్రీసుపర్ణం పఠన్తి । తే సోమం
ప్రాప్నువన్తి ।

ఆ సహస్రాత్పక్ష్యం పునన్తి | ఓమ్ || 38

బ్రహ్మ మేధయా | మధు మేధయా | బ్రహ్మమేవ మధుమేధయా |

అద్యానో దేవ సవితః ప్రజావత్సావీః సౌభగమ్ | పరా

దుఃష్వప్నియః సువ | విశ్వాని దేవ సవితర్ధురితాని

పరాసువ | యద్భద్రం తన్మ తామ్మా? ఆసువ

మధువాతా ఋతాయతే మధుక్షరన్తి సిన్ధవః | మాధ్వీర్ష్యః

సన్వోషధీః | మధు నక్తముతోషసి మధుమత్పార్థివః

రజః | మధుద్యౌరస్తు నః పితా | మధుమాన్వో

వనస్పతిర్మధుమాః

అస్తు సూర్యః | మాధ్వీర్గావో భవన్తు నః |

య ఇమం త్రిసుపర్ణమయాచితం బ్రాహ్మణాయ దద్యాత్ |

భూణహత్యాం వా ఏతే ఘ్నన్తి |

యే బ్రాహ్మణాస్త్రిసుపర్ణం పఠన్తి | తే సోమం ప్రాప్నువన్తి | ఆ

సహస్రాత్పక్ష్యం పునన్తి | ఓమ్ || 39 (appears twice in the book version)

బ్రహ్మ మేధవా | మధు మేధవా | బ్రహ్మమేవ మధు మేధవా |

బ్రహ్మ దేవానాం పదవీః కపీనా-

మృషిర్విప్రాణాం

మహిషో మృగాణామ్ |

శ్యేనో గృద్ధాణాః స్వధితిర్వనానాః

సోమః పవిత్రమత్యేతి రేభన్ ||

హః సః శుచిషద్వసురన్తరిక్షస-

ద్ధోతా వేదిషదతిథిర్దురోణసత్ |

నృషద్వరసదృతసదోవ్యమసదబ్జా

గోజా ఋతజా అర్దిజా ఋతం బృహత్ || 40.1, 2, 3

య ఇమం త్రిసుపర్ణమయాచితం బ్రాహ్మణాయ దద్యాత్ |

వీరహత్యాం వా ఏతే ఘ్నన్తి |

యే బ్రాహ్మణాస్త్రిసుపర్ణం పఠన్తి | తే సోమం ప్రాప్నువన్తి |

ఆసహస్రాత్ పక్ష్యం పునన్తి | ఓమ్ || 40.6

సత్యం పరం పరః సత్యః సత్యేన న

సువర్గాల్లోహోచ్చ్యవన్తే

కదాచన సతాః హి సత్యం తస్మాత్సత్యే రమన్తే 78.1

తప ఇతి తపో నానశనాత్పరం యద్ధి పరం తపస్తద్
 దుర్ధర్షం తద్ దురాధష తస్మాత్తపసి రమన్తే 78.2
 దమ ఇతి నియతం బ్రహ్మచారిణస్తస్మాద్దమే రమన్తే 78.3
 శమ ఇత్యరణ్యే మునస్తమాచ్ఛమే రమన్తే 78.4
 దానమితి సర్వాణి భూతాని ప్రశంసన్తి దానాన్నాతిదుష్కరం
 తస్మాద్ధానే రమన్తే 78.5
 ధర్మ ఇతి ధర్మేణ సర్వమిదం పరిగృహీతం
 ధర్మాన్నాతిదుష్కరం తస్మాద్ధర్మే రమన్తే 78.6
 ప్రజన ఇతి భూయాంసస్తస్మాద్భూయిష్టాః ప్రజాయన్తే
 తస్మాద్భూయిష్టాః ప్రజనన్తే రమన్తే 78.7
 అగ్నయ ఇత్యాహ తస్మాదగ్నయ ఆధాతవ్యా 78.8
 అగ్నిహోత్రమిత్యాహ తస్మాదగ్నిహోత్రే రమన్తే 78.9
 యజ్ఞ ఇతి యజ్ఞేన హి దేవా దివం గతాస్తస్మాద్యజ్ఞే రమన్తే 78.10
 మానసమితి విద్వాంసస్తస్మాద్విద్వాంస ఏవ మానసే రమన్తే 78.11
 విద్వాంసః సగుణజ్ఞాః స్యుర్మనఃసాధ్యం తు మానసమ్ ।
 ఉపాసనం పరం హేతురిత్యేతే మేనిరే బుధాః ॥ ౪౦౬ ॥
 న్యాస ఇతి బ్రహ్మో బ్రహ్మో హి పరః పరో హి బ్రహ్మో తాని వా
 ఏతాన్యవరాణి తపోసి న్యాస ఏవాత్యరేచయత్ 78.12
 ప్రాజాపత్యో హారుణిః సువర్ణేయః ప్రజాపతిం పితరముపససార కిం
 భగవన్తః పరమం వదన్తీతి తస్మై ప్రోవాచ 79.1
 సత్యేన వాయురావాతి సత్యేనాదిత్యో రోచతే దివి సత్యం వాచః
 ప్రతిష్ఠా సత్యే సర్వం ప్రతిష్ఠితం తస్మాత్సత్యం పరమం
 వదన్తి 79.2
 తపసా దేవా దేవతామగ్ర ఆయన్ తపసార్షయః
 సువరన్వవిన్దన్తపసా
 సపత్నాన్ప్రణుదామారాతీస్తపసి సర్వం ప్రతిష్ఠితం
 తస్మాత్తపః పరమం వదన్తి 79.3
 దమేన దాన్తాః కిల్బిషమవధూన్వన్తి దమేన బ్రహ్మచారిణః
 సువరగచ్ఛన్ దమో భూతానాం దురాధర్షం దమే సర్వం
 ప్రతిష్ఠితం తస్మాద్దమః పరమం వదన్తి 79.4
 శమేన శాన్తాః శివమాచరన్తి శమేన నాకం

మునయోఽన్వవిన్దఙ్ఘమో

భూతానాం దురాధర్షం శమే సర్వం ప్రతిష్ఠితం

తస్మాచ్ఛమః పరమం వదన్తి 79.5

దానం యజ్ఞానాం వరూథం దక్షిణా లోకే దాతారః

సర్వభూతాన్యపజీవన్తి దానేనారాతీరపానుదన్త దానేన

ద్విషన్తో మిత్రా భవన్తి దానే సర్వం ప్రతిష్ఠితం తస్మాద్దానం

పరమం వదన్తి 79.6

ధర్మో విశ్వస్య జగతః ప్రతిష్ఠా లోకే ధర్మిష్ఠ ప్రజా

ఉపసర్పన్తి ధర్మేణ పాపమపనుదతి ధర్మే సర్వం ప్రతిష్ఠితం

తస్మాద్ధర్మం పరమం వదన్తి 79.7

ప్రజననం వై ప్రతిష్ఠా లోకే సాధు ప్రజాయాస్తన్తుం తన్వానః

పితృణామనుణో భవతి తదేవ తస్యాన్పణం తస్మాత్ప్రజననం

పరమం వదన్తి 79.8

అగ్నియో వై త్రయా విద్యా దేవయానః పన్థా గార్హవత్య ఋక్

పృథీవీ రథన్తరమన్వాహార్యపవనః యజరన్తరిక్షం

వామదేవ్యమాహవసీయః సామ సువర్గో లోకో బృహత్తస్మాదగ్నిన్

పరమం వదన్తి 79.9

అగ్నిహోత్రః సాయం ప్రాతర్గృహాణాం నిష్క్రూతిః సిష్ఠః

సుహుతం యజ్ఞక్రతూనాం ప్రాయణః సువర్గస్య లోకస్య

జ్యోతిస్తస్మాదగ్నిహోత్రం పరమం వదన్తి 79.10

యజ్ఞ ఇతి యజ్ఞో హి దేవానాం యజ్ఞేన హి దేవా దీవం గతా

యజ్ఞేనాసురానపానుదన్త యజ్ఞేన ద్విషన్తో మిత్రా భవన్తి యజ్ఞే

సర్వం ప్రతిష్ఠితం తస్మాద్వ్యజ్ఞం పరమం వదన్తి 79.11

మానసం వై ప్రాజాపత్యం పవిత్రం మానసేన మనసా సాధు

పశ్యతి ఋషయః ప్రజా ఆస్పృజన్త మానసే సర్వం ప్రతిష్ఠితం

తస్మాన్మానసం పరమం వదన్తి 79.12

న్యాస ఇత్యాహుర్మనీషిణో బ్రహ్మణమ్ 79.13 /1

బ్రహ్మ విశ్వః కతమః స్వయమ్భూః ప్రజాపతిః సంవత్సర ఇతి 79.13 /2

సంవత్సరోఽసావాదిత్యో య ఏష ఆదిత్యే పురుషః

స పరమేష్ఠీ బ్రహ్మత్వా 79.14

యాభిరాదిత్యస్తపతి రశ్మిభిస్తాభిః పర్జన్యో వర్షతి

పర్జన్యేనోషధివనస్పతయః ప్రజాయన్త ఓషధివనస్పతిభిరన్నం

భవత్యన్నేన ప్రాణాః ప్రాణైర్బలం బలేన తపస్తపసా శ్రద్ధా
 శ్రద్ధయా మేధా మేధయా మనీషా మనీషయా మనో మనసా
 శాన్తిః శాన్త్యా చిత్తం చిత్తేన స్మృతిః స్మృత్యా స్మారః
 స్మారేణ విజ్ఞానం విజ్ఞానేనాత్మానం వేదయతి తస్మాదన్నం
 దదన్సర్వాణ్యేతాని దదాత్యన్నాత్ప్రాణా భవన్తి భూతానాం
 ప్రాణైర్మనో మనసశ్చ విజ్ఞానం విజ్ఞానాదానన్దో బ్రహ్మయోనిః 79.15
 స వా ఏవ పురుషః పంచుధా పంచుత్మా యేన సర్వమిదం
 ప్రోతం పృథివీ చాన్తరిక్షం చ ద్యౌశ్చ
 దిశశ్చావాన్తరదిశాశ్చ స వై సర్వమిదం జగత్స
 సభూతః స భవ్యం జిజ్ఞాసక్లృప్త ఋతజ్ఞా రయిష్టాః
 శ్రద్ధా సత్యో మహస్వాన్తమసోపరిష్ఠాత్ 79.16 /1
 జ్ఞాత్వా తమేవం మనసా హృదా చ భూయో న మృత్యుముపయాహి విద్వాన్ 79.16 /2
 తస్మాన్నాస్యసమేషాం తపసామతిరిక్తమాచుః 79.16 /3
 వసురణ్వో విభూరసి ప్రాణే త్వమసి సన్ధాతా బ్రహ్మన్ త్వమసి
 విశ్వస్మత్తేజోదాస్త్యమస్యగ్నేరసి వరోదాస్త్యమసి సూర్యస్య
 ద్యుమ్నోదాస్త్యమసి చన్ద్రమస ఉపయామగృహీతోఽసి బ్రహ్మణే త్వా
 మహసే 79.17
 ఓమిత్యాత్మానం యుజ్ఞోత 79.18 /1
 ఏతద్వై మహోపనిషదం దేవానాం గుహ్యం 79.18 /2
 య ఏవం వేద బ్రహ్మణో మహిమానమాప్నోతి తస్మాద్ బ్రహ్మణో మహిమానమ్ 79.18
 /3
 తస్యైవం విదుషో యజ్ఞస్యాత్మా యజమానః శ్రద్ధా పత్నీ
 శరీరమిధ్మమురో వేదిర్లోమాని బర్హిర్వేదః శిఖా హృదయం యూపః
 కామ ఆజ్యం మన్యుః పశుస్తపోః ఆగ్నిర్దమః శమయితా దానం
 దక్షిణా వాగ్ధోతా ప్రాణ ఉద్ధాతా చక్షురధ్వర్యుర్మనో బ్రహ్మ
 శ్రోత్రమగ్నీత్ 80.1 /1
 యావద్ధియతే సా దీక్షా యదశ్నాతి
 తద్ధవిర్యత్పిబతి తదస్య సోమపానం యద్రమతే తదుపసదో
 యత్పంచరతుస్పవిశతుస్త్విష్టతే చ స ప్రవర్గ్యో యన్ముఖం
 తదాహవనీయో యా వ్యాహృతిరహతిర్యదస్య విజ్ఞాన తజ్ఞహోతి
 యత్సాయం ప్రాతరత్తి తత్సమిధం యత్ప్రాతర్మధ్యన్దినః సాయం

చ తాని సవనాని 80.1 /2

యే అహోరాత్రే తే దర్శపూర్ణమాసౌ

యేఽర్ధమాసాశ్చ మాసాశ్చ తే చాతుర్మాస్యాని య ఋతవన్తే

పశుబన్ధా యే సంవత్సరాశ్చ పరివత్సరాశ్చ తేఽహర్గణాః

సర్వవేదసం వా ఏతత్సత్రం యన్మరణం తదవభృథః 80.1 /3

ఏతద్వై జరామర్యమగ్నిహోత్ర[॥] సత్రం య ఏవం విద్వానుదగయనే ప్రమీయతే

దేవానామేవ మహిమానం గత్వాదిత్యస్య సాయుజ్యం గచ్ఛత్యథ యో

దక్షిణే ప్రమీయతే పితృణామేవ మహిమానం గత్వా చన్ద్రమసః

సాయుజ్యం గచ్ఛత్యేతౌ వై సూర్యాచన్ద్రమసోర్మహిమానౌ బ్రాహ్మణో

విద్వానభిజయతి తస్మాద్ బ్రహ్మణో మహిమానమిత్యపనిషత్ 80.1 /3

Encoded and proofread by Sunder Hattangadi

Also proofread by Wim en Esther wkl-evdk@knoware.nl

Wim has added commentary/vivaraNaM in a separate file.

According to Sw. Vimalananda, who has translated the Mahanarayana

Upanishad (Ramakrishna Math publ.), it is also known as

Yajniki Upanishad on the ground that Yajnatma Narayana is

considered to be the seer of this part of the Veda

(Krishna Yajurveda). This upanishad forms the tenth (last)

prapathakas (Sayana's term), or prasna (Bhattabhaskara's term) of the

Taittiriya Aranyaka. It is also called 'khila' (supplementary) as it

deals with many rituals in daily use. There is a 'dravidapatha' and

'andhrapatha' with 64 and 80 chapters resp.!

The yAj nikyupaniShad with a commentary in the form of kArikas by

shrIpuruShottamAnandatIrtha is based

on a single manuscript found in the Adyar Library.

The yAj nikyupaniShad is also known as nArAyaNopaniShad. There is the

mahAnArAyaNopaniShad belonging to the atharvaveda. edited by Col. Jacob,

which has been utilised by Bloomfield in preparing his Vedic Concordance.

The latter is only another version of this yAj nikyupaniShad.

The taittirIyayajurveda is divided into the sa.nhitA and the brAhmaNa portions. The brAhmaNa has the three prapATHakas for the main brAhmaNa portion, and then the AraNyaka portion. SAyana divides the AraNyaka into ten prapATHakas, and the three prapATHakas, 7 to 9 form what is well known as the taittirIyopaniShad. The next one is accepted as a khila (supplement) and that is the yAj nikyupaniShad. BhaTTabhAskara takes the whole of the TaittirIyopaniShad as a single prashna, and there is also a slight difference in him from the arrangement of the prashnas found in sAyaNa. Otherwise the texts are the same.'

Yajnikyupanishad

pdf was typeset on November 22, 2022

Please send corrections to sanskrit@cheerful.com

